

Zygmunt Kopankiewicz

"Odpowiedzialność cywilna za nieszczęśliwe wypadki", Stanisław Garlicki, Warszawa 1959 : [recenzja]

Palestra 4/2(26), 77-79

1960

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

RECENZJE

STANISŁAW GARLICKI: *Odpowiedzialność cywilna za nieszczęśliwe wypadki.*

Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1959 r.

Sprawy o roszczenia odszkodowawcze z tytułu wypadków w zatrudnieniu, wypadków samochodowych, kolejowych i innych oraz sprawy o roszczenia za szkody wyrządzone przez funkcjonariuszy państwowych, lekarzy itp. stanowią poważny odsetek spraw rozstrzyganych w postępowaniu sądowym.

Sprawy te dotyczą zazwyczaj roszczeń o stosunkowo wysokiej wartości przedmiotu sporu, przy czym osobą pozywaną jest najczęściej Skarb Państwa. Należą one niewątpliwie do rzędu spraw trudnych i skomplikowanych, i to zarówno pod względem faktycznym, jak i pod względem prawnym.

Dodatkową trudność stanowi okoliczność, że podstawy prawne odpowiedzialności za omawiane szkody są regulowane nie tylko w przepisach kodeksu zobowiązań, ale i w wielu innych aktach prawodawczych.

Dlatego też wszyscy prawnicy stykający się z problematyką sporów odszkodowawczych powitają z wielkim zainteresowaniem pracę Stanisława Garlickiego pt. „Odpowiedzialność cywilna za nieszczęśliwe wypadki”, wydaną w ostatnich tygodniach przez Wydawnictwo Prawnicze.

Temat opracowany przez Stanisława Garlickiego należał do tematów wyjątkowo pracochłonnych, przede wszystkim dlatego, że była to praca pionierska. W okresie powojennym poza pracą Warkały i Zwolińskiej wydaną

w r. 1951 (zresztą o znacznie węższym zakresie) nie ukazało się żadne wydawnictwo książkowe obejmujące całość problematyki odszkodowań za nieszczęśliwe wypadki. Wprawdzie w tym okresie ukazało się szereg artykułów opublikowanych w różnych czasopismach prawniczych, ale omawiały one jedynie fragmentarycznie poszczególne zagadnienia z tej obszernej problematyki.

Drugą trudnością, którą należało przezwyciężyć, było rozproszenie materiału normatywnego regulującego tę dziedzinę, a w związku z tym również rozproszenie odpowiedniego orzecznictwa sądowego i administracyjnego. Zebranie w jedną całość, scalenie i zsynchronizowanie tego rozległego materiału wymagało mrówczej pracy i wyjątkowej pracowitości.

O tej wyjątkowej pracowitości i sumienności autora świadczyć może również powołana przez autora obszerna bibliografia zawierająca 112 pozycji książkowych i artykułowych oraz przytoczenie bogatego orzecznictwa sądowego.

Wydana książka ma charakter nie komentarza prawniczego w tradycyjnym ujęciu tego określenia (brak tekstów odpowiednich przepisów prawnych), ale raczej charakter podręcznika, systematycznego wykładu z dziedziny problematyki odpowiedzialności za nieszczęśliwe wypadki.

Dla ścisłości zauważyć należy, że autor objął tematem swojej pracy nie

wszystkie szkody wynikające z czynów niedozwolonych (art. 134-156 k.z.), lecz tylko te, które są skutkiem tzw. nieszczęśliwych wypadków, oraz włączył do swojej pracy również niektóre szkody nie będące skutkiem tzw. nieszczęśliwych wypadków (np. szkody wyrządzone przez funkcjonariuszy państwowych, szkody wyrządzone niesłusznym skazaniem i inne).

Utrzymując charakter wykładu systematycznego, autor podzielił pracę na następujące działy.

W rozdziałach od I do V autor omawia podstawowe zagadnienia i instytucje prawne z dziedziny odpowiedzialności za nieszczęśliwe wypadki, a w szczególności: zasady odpowiedzialności i zbieg podstaw odpowiedzialności, zagadnienie związku przyczynowego między szkodą a wypadkiem, instytucję „siły wyższej” i zagadnienie „winy mieszanej”. W tej części na szczególne wyróżnienie zasługuje rozdział poświęcony zagadnieniu związku przyczynowego pomiędzy wydarzeniem uzasadniającym roszczenie a powstałą szkodą. Rozdział ten został opracowany wszechstronnie i gruntownie, z szerokim uwzględnieniem doktryny i orzecznictwa.

W dziale tym, moim zdaniem, brak jednak szczegółowego opracowania zagadnienia samego pojęcia szkody, jej przedmiotu i zakresu oraz należnej rekompensaty (art. 157, 159, 160 k.z.). Wprawdzie autor w dalszych rozdziałach dość szczegółowo omawia sprawę renty, ale rozważania te dotyczą jedynie szkody szczególnej, mianowicie powstałej wskutek uszkodzenia ciała i rozstroju zdrowia.

W rozdziałach od VI do X autor omawia zasady odpowiedzialności za szkody spowodowane poszczególnymi wypadkami, w związku z którymi odpowiedzialność jest uregulowana odrębnymi przepisami (odpowiedzialność

za szkody wyrządzone przez funkcjonariuszy państwowych, za szkody spowodowane wypadkami komunikacyjnymi, za szkody spowodowane wypadkami w zatrudnieniu, za szkody wyrządzone przy leczeniu oraz za szkody wyrządzone przez budowle).

Rozdziały te zostały opracowane bardzo szczegółowo i wszechstronnie. Autor z wielką wnikliwością i znajomością rzeczy stara się odpowiedzieć na wszystkie pytania i wątpliwości, mogące się nasunąć przy prowadzeniu tego rodzaju spraw. Swoje rozważania i odpowiedzi autor popiera bardzo bogatym orzecznictwem i dostępną w tym zakresie literaturą prawniczą.

Rozdziały XI i XII są poświęcone zagadnieniom rekompensaty za poniesioną szkodę, przy czym w rozdziale XI autor omawia odszkodowania w postaci renty, a w rozdziale XII zagadnienie zadośćuczynienia za krzywdę moralną.

Oba te świadczenia nie wyczerpują jednak całej problematyki rekompensaty za poniesioną szkodę zarówno pod względem podmiotowym, jak i przedmiotowym (nawet w zakresie skutków tzw. nieszczęśliwych wypadków). Niewątpliwie w życiu codziennym i w procesach sądowych najczęściej spotykamy się z rekompensatą za skutki tzw. nieszczęśliwych wypadków w postaci renty odszkodowawczej i tzw. zadośćuczynienia za krzywdę moralną. Dlatego też słusznie autor te formy rekompensaty opracował bardzo szczegółowo; szkoda tylko, że pominął innego rodzaju odszkodowania.

Te dwa rozdziały książki będą prawdopodobnie przedmiotem największego zainteresowania prawników-praktyków. Sprawy bowiem o odszkodowanie w postaci renty tym się przede wszystkim różnią od innych pro-

cesów, że klient zgłaszający się do adwokata z reguły nie potrafi określić swego roszczenia odszkodowawczego ani co do jego zakresu, ani co do jego wysokości. Dlatego też od wiedzy i doświadczenia adwokata najczęściej zależy prawidłowe określenie przedmiotu roszczenia odszkodowawczego i jego realnej wysokości.

Wyczerpujące wyjaśnienia i praktyczne wskazania zawarte w książce Stanisława Garlickiego z pewnością uchronią licznych autorów wnoszonych pozwów od zgłaszania roszczeń często fantastycznych co do swej wysokości albo też pomijających zupełnie realne i przysługujące poszkodowanym świadczenia.

Wreszcie rozdział XIII i ostatni książki zajmuje się sprawą przedawnienia i prekluzji, szczegółowo wyjaśniając odpowiednie przepisy prawne zawarte w prawie zobowiązaniowym i w odrębnych aktach prawodawczych, które dotyczą odpowiedzialności za wyrządzone szkody.

Jak zaznaczyłem na wstępie, książka Stanisława Garlickiego ma charakter podręcznika ujętego w formę systematycznego wykładu z dziedziny problematyki odpowiedzialności za nie-

szczęśliwe wypadki. Książka nie zawiera żadnych tekstów obowiązujących w tej materii przepisów prawnych, co nawet przy tym typie wydawnictwa stanowi jej brak. Niemniej jednak książka była bardzo potrzebna. Będzie ona pożyteczna i swoją rolę w zakresie pogłębienia wiadomości z tej dziedziny niewątpliwie spełni.

Już teraz wszakże należałoby zasygnalizować potrzebę wydania innej pozycji, której brak bardzo odczuwamy i która dla nas praktyków (sędziów i adwokatów) byłaby bardziej wygodna i praktyczna w naszej pracy zawodowej. Mam tu na myśli książkę obejmującą zbiór obowiązujących przepisów prawnych, które normują odpowiedzialność cywilną za wyrządzone szkody. Zbiór taki powinien zawierać odpowiednie teksty prawa zobowiązaniowego i innych aktów prawodawczych, teksty zaopatrzone w wyczerpujący komentarz prawniczy i w tezy orzecznictwa sądowego. Komentarz powinien obejmować nie tylko wykładnię tekstów, ale i wzajemne powiązania odpowiednich przepisów zawartych w różnych aktach prawodawczych.

Zygmunt Kopankiewicz